

Bíró László püspök:

Szent II. János Pál pápa **Novo Millennio Ineunte** kezdetű
apostoli levelének feldolgozása

(Elhangzott: a Ferences Ifjúsági Tanyán, Nagykanizsa mellett,
a Csütörtöki Csoport katolikus ifjúsági közösség
lelkigyakorlatos táborában, 2001. aug. 7. kedd – aug. 8. szerda)

[2. előadás]

„Szemlélni való arc” a címe a következő fejezetnek.

A Jeruzsálembé zarándokló görögök Fülöp apostolhoz mennek ezzel a kéréssel: „Látni szeretnénk Jézust.” (Jn 12,21) A keresztény ember hivatása, hogy tanúságot tegyen Krisztusról. Megláttatni Krisztust, visszatükrözni a világosságát; hogy felragyogtathassa arcát ebben az új évezredben is. Ehhez az kell, hogy bennünk éljen a Krisztus. Emlékeztek rá, Jézus mondja: „Én vagyok a világ világossága” – „Ti vagytok a világ világossága.” (Jn 8,12, illetve Mt 5,14) A kereszténység nem az, hogy erőlködöm, hanem, hogy engedem magamba a Krisztust, engedem magamból felszínre törni a Krisztust, hogy átragyogjon a Krisztus. Szent Pál ezt így fogalmazza: „Élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem.” (Gal 2,20) Ez a keresztény, akiben Krisztus él. Fiatalok vagytok, és többen megélik a szerelem ajándékát is. Tudjátok, mi az, amikor a másik benned él. Tényleg él benned.

Tanúságtételünk ne legyen szegényes, hanem elsősorban nekünk kell arcának szemlélésével elevenné tenni magunknak Krisztust. Csak az tud Krisztusról tanúságot tenni, akiben eleven a Krisztus, aki számára nem csak történelmi személyiség, aki számára szüntelen újdonság a Krisztus. Emlékeztek rá, tegnap arról beszéltünk, hogy milyen értékei vannak a vallásosságnak.¹ Ha azonban csak az értékeiről beszélünk, és nincs a kereszténység mögött az eleven Isten-kapcsolat, akkor az emberek nem tudnak utánaindulni. Igazából a kereszténységnek van misztikája. Mégis, az emberek elmennek mindenféle keleti vallások felé, mert nem látják, hogy *a kereszténységnek van misztikája*. Miközben mi levettük a miseruhát és eldobunk mindenféle szimbólumot, addig, figyeljétek meg, hogy a mindenfajta új vallások előveszik azokat. Kellenek az ünnepek. Az ünnepeken más terítőt használsz majd, mint a hétköznapiokon. Nem szabad elhagynunk ezeket a külső jeleket. A misztikumra, a mélységre, a gazdagságra utal. (Örültem, mikor a lányok a sátrat szépen feldíszítették.²) Meg kell adni az ünnepnek a módját. Az Oltáriszentség számunkra a legszentebb, azt mindig meg kell tisztelni. Ha faluban leszte egyedül értelmiségiek, nagyon vigyázzatok erre. Az tud Krisztusról tanúságot tenni, akiben él a Krisztus.

Hogyan lesz bennünk élővé a Krisztus?

¹ A lelkigyakorlat bevezető előadásában.

² A táborban egy sátor adott otthont a szentségi kápolnának.

Először is – mondja a Szentatya – Krisztus arcát a Szentírásban kell szemlélnünk. Idézi Szent Jeromosnak azt a közismert mondatát: „Aki nem ismeri a Szentírást, magát Krisztust sem ismeri.” A Szentírást kell ismerni ahhoz, hogy Krisztust ismerhessem. Szentírást olvasni úgy lehet, ha megnyílok a Lélek előtt, Akitől sugalmazott a Szentírás. Használtam már ezt a képet, hogy minden műélvezet tulajdonképpen a műnek a reprodukciója. Néha úgy fáj, hogy felületesen rohanunk el egy-egy festmény előtt. Egy oltárkép előtt, mondjuk a pap életében. Azt egy festő megálmodta. Próbáljuk beleélni magunkat a festő gondolatvilágába, érzésvilágába, és elkezd mozogni a festmény.

Az örök modellem a szentírásolvasásra az az anyuka, akinek a férje azt mesélte... arról van szó, hogy a lányuk külföldre ment, még a '89-es idő előtt, és apáca lett. Úgy volt, hogy hosszú ideig nem fog hazajönni a lány, és megírta az első levelet haza. Mesélte az apuka, hogy akárhányszor bemegyek a szobába, a feleségem mindig a lányunk levelét olvassa. Addig olvasta azt a levelet, míg nem hallotta a lánya hangját, nem érezte az illatát. Tudjátok, ez a Szentírás olvasása. Ez a „mindig ma” frissessége van Krisztusnak. Ma hangzik el, hogy: „Ma született nektek a ti Megváltótok.” „Bárcsak ma hallgatnátok az Ő szavára.” Tehát, ahogy a Szentírást felütöd, az meghatározza, hogyan fogod olvasni.

Bizonyára azt is meséltem nektek, hogy a neokatekumeneknél³ egy rituálén a püspök átadja a Szentírást a katekumeneknek (a hittanulóknak). Mégpedig azt a Szentírást, ami az övék. Leteszik az asztalra és beleírják a nevüket, azután odaadom. Színjátéknak éreztem az egészet. Minek ez, hiszen az övé. Most átadjam neki, ami úgyis az övé? Egyszer csak megvilágosodott számomra, hogy más az, amikor a Szentírást a boltos néni adja a kezembe, vagy az Egyház ünnepélyesen átnyújtja. Ez az Egyháznak a könyve. Beton püspök atya⁴ szokta mondani azt a képet, hogy hogyan kell olvasni a Szentírást. Azt mondja, hogy egységben az isteni szerzővel, egységben az emberi szerzővel, és egységben azzal, akié a könyv: az Egyházzal. Így fogod meglátni a Szentírásban Istennek az arcát. Ne csüggedj el! A Szentírást olvasni, belejönni a nyelvezetébe nagyon soká tart. Én úgy tanultam meg olvasni valamennyire, hogy addig olvastam, míg egy gondolat valamennyire meg nem érintett. Maradj csöndben és hagyd, hogy az munkáljon benned.

Az élő Krisztusról tanúságot tenni, ahhoz az kell, hogy megismerd az arcát. Ebben segít a Szentírás, és ehhez mond néhány tanácsot a Szentatya. Azt mondta tehát – Szent Jeromost idézve –, hogy aki nem ismeri a Szentírást, nem ismeri Krisztust. Továbbá azt mondja, hogy a Lélek működése előtt nyitottan olvassuk a Szentírást. A Szentírásban megnyílnak előttünk az apostolok tanúságtételei, akik élő tapasztalatot szereztek Krisztusról. Úgy, ahogy Szent János első levelének elején olvashatjuk, ezt szoktuk legtöbbször idézni, itt azt írja az apostol: „Amit szemünkkel láttunk, fülünkkel hallottuk, kezünkkel érintettünk, az élet Igéjét hirdetjük nektek. Az élet megjelent.” Azért hirdetjük nektek, mert közösségben vagyunk Vele – így mondja, hogy azért hirdetjük nektek, hogy közösségben legyetek velünk, mert mi közösségben vagyunk Vele. Ez a kereszténységnek a logikája, hogy valaki megtapasztalja a Krisztust, közösségbe lép vele, és akkor, aki vele közösségbe kerül, a Krisztussal is közösségbe kerül. Ez a logikája.

³ A Neokatekumenális Út 1968-ban alakult, 2008-ban teljes pápai elismerést nyert katolikus lelkipásztori mozgalom.

⁴ Balás Béla (1941) közismert ifjúsági lelkipásztor, 1993–2017 között kaposvári megyéspüspök.

Sokszor megkérdezték, hozzátok hasonló fiatalok, hogy szabad-e nemhívó embernek az udvarlását fogadni, vagy olyannak udvarolni. A matematikai valószínűsége elég magas, hogy olyanba botoljál bele. De ha te közösségben vagy a Krisztussal, akkor, amikor ő közösségbe kerül veled, akkor Istennel is közösségbe tud kerülni. Neked nagyon következetesen közösségben kell lenned Krisztussal.

Krisztusról az tud tanúságot tenni, akiben él, aki maga szemléli a Krisztus-arcot. Olvassa a Szentírást a Lélekre nyitottan, azzal a meggyőződéssel, hogy az apostolok valós tanúságot írnak le. Azt írja továbbá a Szentatyá, hogy az evangéliumok nem is írnak teljes életrajzot, mégis biztos történelmi alappal bontakozik ki belőlük a Názáretinek az arca.

Most kellene beszélni az evangéliumok keletkezéséről. Azok nem teljes életrajzok. Ismert az a Pasolini-film, ahol igyekeztek mindent bemutatni ebben az evangéliumban; csak az a hamisság, hogy nem így volt. Az evangéliumok hogyan keletkeznek? Az első hallgatói az evangéliumnak azok, akik maguk is találkoztak Jézussal. Péter így kezdi a prédikációját, az Apostolok cselekedeteiben olvashatjuk, hogy „Amint tudjátok is, a Názáreti Jézus sok jelet és csodát művelt”, úgyszint tudjátok, kár elmondani. Valószínűleg az első pár évtizedben nem is mondták el, mit tett Jézus, csak utaltak rá. Az utalásokra pedig később építik rá az elbeszéléseket. Először nagyvonalakban elmondták és értelmezték. Később, amikor felnövekszik egy újabb generáció, akik személyesen nem találkoztak vele, akkor kezdik felidézni, hogyan is volt ez pontosan. De a pontosságnál nem arra törekedtek, hogy az eseményt adják vissza pontosan, hanem *a mondanivalót*. Az egész zsidó gondolkodásban az volt a lényeges, hogy történelmet soha nem meséltek el önmagáért, hanem azért, hogy mit tanulhatsz belőle; és sarkítva mesélték el a történelmet. Azért mondja a Szentatyá, hogy az evangéliumok nem is teljes életrajzok, ha nem is tudjuk reprodukálni benne Jézus egész életét, mégis biztos *történelmi alappal* bontakozik ki belőlük a Názáretinek az arca.

Miért lehetünk biztosak abban, hogy hiteles Krisztus-arc az evangélium?

Fölsorolja a Szentatyá, katekézis ez tulajdonképpen a Szentírásról. Azt mondja, biztosak lehetünk abban, hogy hiteles a Krisztus-arc az evangéliumban, mert az evangélisták összegyűjtötték a megbízható tanúságtételeket, itt Lk 1,3-ra utal.⁵ Lukács, aki orvos, amikor már Krisztus nem él, összegyűjti az adatokat, és így írja meg az evangéliumot. Tehát hiteles az evangéliumok Krisztus-arca, mert gondosan utánajártak mindannak, ami történt.

Másrészt a leírt dokumentumokat, evangéliumukat éber egyházi megkülönböztetésnek vetették alá, s azt tudnunk kell, hogy az evangéliumokat, ugye, a vasárnapi istentiszteleteken olvasták fel. Olyan közönségnek, ahol voltak még eleven tanúi Jézusnak. Aztán az Egyháznak a tanítóhivatala is mindig őrködött felettük.

Különösen figyel a Szentatyá a Szentléleknek a jelenlétére, mind az Egyházban, amely őrzi a Szentírást, mind a szentírók mögött, akik megírták a Jézus-eseményt.

Az egyik forrás, hogy hiteles Jézus-arcod legyen, maga a Szentírás, a másik pedig a hit.

⁵ „...jónak láttam én is, hogy elejétől kezdve mindennek szorgalmasan utánajárjak, és sorban leírom neked mindent, tiszteletreméltó Teofil...” (Lk 1,3)

Az arc, amelyet az apostolok a feltámadás után szemléltek, ugyanannak a Jézusnak az arca, akivel együtt éltek. Bár látták, érintették az Ő testét, mégis a hit által tudtak belépni teljesen Jézus arcának a titkába. Tehát nem a fizikai tapintás és látás által lett hitelessé a Krisztus-arcuk, hanem a hit által. A tanítványok fáradtságos lelki út megtétele után hittek. Utal az emmauszi tanítványokra. Ott van velük Jézus – látják, hallják – és nem tudják hinni, hogy Ő feltámadt. Ott van mellettük a Feltámadott. Igazán itt a Szentatya arról beszél, hogy mi, a harmadik évezred emberei nem vagyunk hátrányos helyzetű gyerekek azokkal szemben, akik Jézus kortársai voltak. Hiába látták, ők sem tudtak hinni pusztán a látásuknak. Megszenvedtek a hitükért. Jézushoz nem lehet másként eljutni, csak a hit útján. Egy olyan úton, amelynek a szakaszait maga az evangélium vázolja fel. A jól ismert fülöp-cezárei jelenetnél Jézus felteszi a kérdést: „Kinek tartanak engem az emberek?” (Mt 16,13-26) Az apostolok válaszoltak: van, aki Illésnek, van, aki valakinek a próféták közül... Szép válaszok. Mindegyikből kitűnik, hogy Jézus valami rendkívüli figura. S a végén Péter azt mondja: „Te vagy Krisztus, az élő Isten fia.” Péter kimondja Jézus személyét, személyének a legmélyebb titkát.

Hogyan jutott el Péter erre a hitre? Jézus szava megvilágosítja. Azt mondja: „Nem test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én mennyei Atyám.” A test és a vér kifejezés az emberre és az ő megismerésére vonatkozik. A test és vér által, amit az intellektuson keresztül össze tudott gyűjteni Jézusról, az még nem a Jézus-hit. Így tud a mi tévedésünk lenni, hogy van ismeretünk Jézusról, tudjuk, hogy Názáretben testesült meg, Betlehemben született, de ez még nem Krisztus-hit. Ezt a test és vér nyilatkoztatja ki nekünk.

„A mennyei Atyám nyilatkoztatta ki neked”, tehát nem a test és a vér, hanem az én mennyei Atyám nyilatkoztatta ki neked. Ahhoz, hogy élő legyen a Krisztusod, hogy eleven legyen a Krisztus-arcunk, ahhoz kell ez az isteni kinyilatkoztatás. Ez a belső felragyogása a Krisztus-arcnak.

Az Úr arcának a szemléléséhez nem juthatunk el a saját erőnkől – mondja a Szentatya –, hanem engedni kell, hogy a kegyelem ragadja meg a kezünket. Csak a csend és az imádság tapasztalata vezet minket az Ő titkának mélységébe. „Az Ige testté lett és közöttünk élt, láttuk az Atya egyszülöttének a dicsőségét, akit kegyelem és igazság töltött el.” (Jn 1,14-15) Testvérek, azt látjuk, hogy a második isteni személyt milyen nehéz megismerni. És tényleg, csak úgy ismerheted meg a másikat egy szerelemben vagy barátságban, ha a másik kinyilatkoztatja magát neked. És az értelem szintjén ismerhetjük a Krisztust, és kell is ismernünk, mert az is baj, ha olyan ismeretünk nincsen. De Jézus maga akarja kinyilatkoztatni magát nekünk. És ha Ő kinyilatkoztatja magát nekünk, mint ahogy Krisztus mondja Péternek, hogy nem a test és a vér, hanem az én mennyei Atyám nyilatkoztatott ki, ez egy kegyelmi pillanat, ezt mindenki úgy kapja meg. Most nem tudom idézni pontosan Pascalnak azt a zsebében talált följegyzést, amelyben egyszer csak felírta, hogy Jézus, Jézus, Jézus. Nem tudja, hogy mit mondjon, mert ilyen imádságos csendben egyszer csak megértette, hogy ki a Megváltó. Kicsoda Jézus Krisztus? És ez a hit hiányzik belőlünk, emiatt nem tudunk tanúságot tenni Krisztusról. Ehhez imádság és csend kell. Lehet, hogy az imádság helyett imádást kellene mondani. *Az imádás több, mint az imádság.* Az imádásban mindig ott van, hogy Te vagy a nagy, Te vagy a szent. Az imádás a legteljesebb meghódolás a másik előtt.

„Az Ige testté lett.” (Jn 1, 14) Jézus egyszerre az Ige, az örök Ige, a második isteni személy, aki emberi testben, emberi külsőben jelent meg közöttünk. Az isteni dicsőség átragyog az emberi testen. Jézus emberi teste az Isten sátra. Tegnap a színeváltozás ünnepén el akartam mondani a prédikációban, hogy azt mondja a Szentírásban Pál apostol: Jézus Krisztusban „megjelent Isten üdvözítő jósága és emberszeretete”. (Tit 3,4) Az emberi természetben felragyogott közöttünk Istenünk jósága és emberszeretete. Ez a megtestesülés. Ott van az egész embernek a nagysága. Bármelyikünk emberségén keresztül felragyoghat üdvözítő Istenünk emberszeretete és jósága. Így lehet mindegyikünk Krisztus sátra.

Azt mondja a Szentatya, hogy az Ige testté lett, az isteni dicsőség sátrában megjelent. Krisztusnak az önazonossága – folytatja – az Igének és a testnek ez a felbonthatatlan egysége. Azt valljuk, hogy Jézus Krisztusban megmaradt az Ige közöttünk, emberi testben az Ige, két természet egyetlen személyben. Azt mondja a Szentatya, hogy Jézus személye az Ige maga. Az Atya Fiának a személye. A két természet összekeveredés nélkül, de ugyanakkor, szétválaszthatatlanul isteni és emberi természet.

Az egész *Dominus Iesus* bulla arról szól, hogy kicsoda Jézus Krisztus. Elmondtam már nektek százszor, hogy a mostani ateizmus nem az Isten létét tagadja – azzal nem megy semmire, azt kipróbálta a kommunizmus, azzal már befulladt. Amit tagadnak, az Jézus Krisztus személye. Ezt lehet támadni, mert ha Krisztus személyét csak emberi, történelmi személlyé degradáljuk, akkor meg lehetne alkotni egy globális vallást, mert akkor Jézus is egy lesz a sok közül, a vallásalapítók sorában. Ez a tétje, ezért maradok ennél a gondolatnál, amit a pápa fontosnak tart, hogy kicsoda Jézus Krisztus.

Ő a megtestesült Ige, amelyben az isteni és emberi természet összekeveredés nélkül együtt van, és ennek az istenemberi egységnek a személye az Atya Fia. Jézusnak istenemberi énjé van. Jézus valóságos Isten és valóságos ember. Krisztus az Egyházat is szüntelenül arra hívja, hogy érintse sebeit, azaz ismerje meg a Máriától felvett, majd halálra adott és feltámadással megdicsőült teljes emberségét. Fontos, hogy megismerjük Jézust mint embert. Hogy érintsük, úgy, mint Tamás azt a Krisztust, akinek teste Máriától született. Azt mondja a Szentatya, hogy el kell jutnunk a test érintésén keresztül addig, ameddig Tamás apostol is eljutott. Miközben érinti a sebeket, nem azt mondja, hogy ez tényleg hús-vér, hanem azt mondja: „Én Uram, én Istenem!” Ha mi a Szentíráson keresztül megismerjük a köztünk járó történelmi személyt, akkor mintegy tapinthatjuk, érinthetjük őt, az apostolok tanúságtételein keresztül.

Az apostolok azonban nem állnak meg ennél a külső tapintásnál, hanem Tamás leborul: „Én Uram, én Istenem!” Péter látja azt a poros, koszos Jézus-testet és azt mondja, hogy: „Te vagy az élő Isten fia”. Miközben a Szentatya onnan indul el, hogyan lesz eleven a Krisztus-arcunk, hogyan olvasd a Szentírást, ide jut, hogy itt ne állj meg, ne állj meg a felszínen, hanem miközben érinted Őt, juss el odáig, hogy „Én Uram, én Istenem, Te vagy az élő Isten Fia!” Engedd, hogy kinyilatkoztassa Krisztus magát!

Testvérek, mondom ezeket a szavakat, és a Jóisten megadja, hogy megértsétek, meghalljátok, és akkor ez – talán hosszú idő múlva – egyszer megtörténik. Lehet, hogy itt a táborban, lehet, hogy évtized múlva csak, amikor felragyog előtted, hogy ki ez a Krisztus,

milyen az ő élete, halála, feltámadása. Ez lehet, hogy évtized múlva fog kitisztulni, ez nem baj, csak a nyitottságodat őrizd meg, és ne fáradjál bele a várakozásba. Tudod, a szüleidet sem érted meg még most valószínűleg. Néha magunkban kérjük, hogy miért aggódnak annyira. Ha gyereked lesz, akkor megtudod. Ne érvük be egy felszínes Krisztus-arccal!

Továbbá azt mondja a Szentatya: „Napjaink racionalizmusa révén a Krisztus istenségébe vetett hit okoz problémát, míg más irányzatok igyekeztek kisebbiteni vagy feloldani Krisztus emberségének konkrét történelmi valóságát.” A Szentatya kitér a két eretnekségre, ami Krisztus személyével kapcsolatban előfordulhat. Az egyik útja a Krisztus-tagadásnak – ez kimúlóban van –, ami tagadta az Ő létét. Ezt sokféleképpen tették. Az Egyházon belül úgy tették, hogy azt mondták: csak látszatteste volt Jézusnak, időnként láthatóvá tette magát, máskor meg nem. Az ateizmus úgy tette, hogy Jézus sosem létezett, hanem az ember megálmodta az ideális embert, és azt elnevezte Jézusnak. Később finomították: lehet, hogy létezett ilyen figura, de beleveszik a mitológiák világába, miszerint nem tudjuk, hogy ki ő.

Az egyik ateizmus azt mondja, hogy Krisztus, mint történelmi személy, sem létezett. Ennek van egy vallásos változata, amely szerint maga Jézus nem lett valóságosan emberré. Ezekkel szemben hangsúlyozza a Szentatya, hogy az Egyház hite számára lényeges és elengedhetetlen annak a megállapítása: az Ige valóban testté lett. (Szabad elolvasnunk a János-evangélium első fejezetét. Itt van egy szakasz Keresztelő Szent Jánosról, azt most át lehet ugrani, mert így könnyebb megérteni, miről van szó.) Az Ige valóban testté lett: ez a mi hitünk, magára vette az embernek az összes dimenzióját, kivéve a bűnt. Nincs az életednek olyan mozzanata, amit Jézus ne vett volna magára. Karnyújtásnyira van tőled, ez így is igaz.

A megtestesülés valóban kenózis. (A Szentatya a filippi levél 2. fejezetének elejére utal.) Valóban kiüresedés. Van a Fiúisten, aki az Ő isteni méltóságához nem ragaszkodott, emberi testet öltött magára. Ez a kenózis, kiüresítés nem állt meg Betlehemnél, hanem folytatódik a Golgotáig, sőt folytatódik odáig, hogy ostyává teszi magát. Élettelen tárgyává lesz. (Tudjátok, kik hisznek igazából az Oltáriszentségben? A sátánisták. Igyekeznek ellopni egy szentostyát, aztán mindenfélét csinálnak vele. Meggyalázzák a Krisztust, mert tudják, hogy ott a Krisztus. Minket nem ragad meg mindig az Ő személye, az Ő kenózisa.) Mi hisszük, hogy az Ige testté lett, hogy Isten Jézus Krisztusban kiüresítette önmagát. Az öröktől fogva birtokolt dicsőségről Jézus lemondott. Isten Fiának ez az alászállása nem öncélú, hanem Krisztusnak emberségében is megnyilvánuló teljes megdicsőülésére irányul. Tehát a kenózisnál, önkiüresítésnél nem áll meg, hanem – így folytatja a filippi levél (2,9-11) – „Ezért Isten felmagasztalta Őt (Krisztust), és olyan nevet adott neki, amely felette áll minden névnek, hogy Jézus nevére hajoljon meg minden térd a mennyben, a földön és az alvilágban, s minden nyelv hirdesse az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr.” Ha egyszer a Jóisten megadja azt a kegyelmet, hogy egészen mélyről ki tudod mondani azt: „Jézus, Te vagy számomra az Úr”, akkor kezdesz keresztény lenni. Ez azt jelenti, hogy mindent alávetek neki.

Emlékeztek rá, hogy azt mondja az Úr Jézus: aki szeret engem, az megtartja parancsaimat – így együtt a kettő. (Mert érzelmi feldobottságban kimondani, hogy szeretlek és te vagy az Úr, az egyszerű.) Ez azt jelenti, hogy „aki szeret engem, megtartja parancsaimat, Atyám is szeretni fogja Őt, hozzá megyünk és benne fogunk lakni”. (Jn 14,23) „Aki szeret engem...” (ebben az értelemben) „...annak kinyilatkoztatom magamat”. (Jn 14,21)

Ez hiányzik a kereszténységből. Objektíve Ő az Úr. Hisz benne teremtetett minden, benne áll fenn minden, és hozzá érkezik minden. De hogy neked Ő-e az Úr, az tőled függ, hogy nekem Ő-e az Úr, az tőlem függ. Nem nekem kell beléd magyaráznom, hogy Ő az Úr, hanem neked kell egyszer kimondanod: „Te vagy az Úr számomra”.

A 27. zsoltár 4. versét idézi a Szentatya: „Uram, a Te arcodat keresem.” A zsoltáros ősi vágya teljesül, amikor Krisztus arcát szemléljük. Krisztusban felragyogott az Istennek az arca. Benne ránk ragyogtatta az arcát, és egyúttal „felfedi magának az embernek az embert”.⁶ Azt mondja a pápa, hogy Jézusban megjelent az Isten; „aki engem lát, látja az Atyát”. (Jn 14, 9) „Én és az Atya egy vagyunk.” (Jn 10, 30) De miközben felfedezed Jézus arcában az Isten arcát, hogy mit tesz érted az Isten, aközben felfedezheted azt is, hogy ki az ember. Pascal mondja, hogy Jézus nélkül nem tudjuk, hogy ki az Isten, de azt sem, hogy ki az ember.

Amikor én Krisztust hirdetem, azt remélem, hogy lesz egy kis lelkes csapat, olyan embercsapat, akik tudják, legalábbis sejtik, hogy ki az Isten és tudják, ki az ember. Az ember csatangol jobbra-balra. Azt remélem, hogy ha ebben a látásban, amit a Szentatya elénk tár, meritek keresni Krisztusban az Isten arcát és felismeritek az emberarcot, akkor olyan emberek maradtok, akinek az Isten megálmodta az embert. Orientációs pont lehetünk, ha egyszerre szemléljük Krisztusban az emberarcot és az Isten-arcot. Ezért olyan fontos, hogy Jézus nemcsak ember, hanem Isten is, és nemcsak Isten, hanem ember is. A *Dominus Iesus* bulla ellen ezért lázadnak föl, mert Jézusnak az egyszerűségét hirdeti az Anyaszentegyház, és ezt nem szereti a világ, a globalizációt szereti. El kell suvasztani Jézust a vallásalapítók sorába. Mindent globalizálni! – gondolják.

Jézus, az „új ember” arra hívja a megváltott emberiséget, hogy vegyen részt az isteni életben – írja a Szentatya. Tehát Jézus valóságos Isten, akiben az ember is felragyog, és mert ember Jézus, közösségbe kerülhetek vele. Jézusban megjelent az Isten, fölragyogott az ember, hogy az Ő emberségén keresztül részesülhessek az isteni életben.

A megtestesülés misztériuma egy olyan antropológia alapjait veti meg, amely képes túllépni saját korlátain és ellentmondásain, miközben maga az Isten felé mozdul el, sőt az „istenné válás” távlata felé, mivel a megváltott ember Krisztusba épülésével felvételt nyert a Szentháromság „legbelsőségébe”. Csak azért képes az ember benne és általa valóban Isten gyermekévé lenni, mert Isten Fia valóban emberré lett. Azt mondja tehát a Szentatya, hogy Krisztusban egy új antropológia ragyog fel előttünk. Az ember, aki képes felülmúlni az ő emberi korlátait, képes túllépni a halálon például, azáltal, hogy bekapcsolódik, Krisztus emberségén keresztül, az ő istenségébe. A kereszténység arról szól, hogy az Isten erejében szeress. Az Isten életéből élj. Van aszkézis a kereszténységben, de nem pusztán az aszkézis erejéből kell szeretned. Jó antropológiát ad elénk a Szentatya – gondolj az ellenségszeretetre. Az ember erre nem képes. Jézus azt akarja, hogy az Ő erejéből legyél képes az ellenségedet szeretni.

A szónak az ereje, bármelyikünk szavának ereje, nem tőlünk van, hanem az Istentől. Egy gesztusnak, kisugárzásnak az ereje nem tőlünk van, hanem Istentől. Ez a kereszténység.

⁶ A *Novo Millennio Ineunte* itt a II. Vatikáni Zsinat lelkipásztori konstitúcióját, a *Gaudium et Spes*-t idézi (22.)